

Deratizace v praxi v souladu s biocidní legislativou

Ing. Terezie Bubová, PhD.
NRL pro dezinfekci a deratizaci
Státní zdravotní ústav Praha

terezie.bubova@szu.cz
267082462

Deratizace - účel

- 1 **Ochrana veřejného zdraví**, prevence přenosu původců infekčních onemocnění
- 2 Ochrany hospodářských zvířat, volně žijících a domácích zvířat
- 3 Prevence kontaminace potravin a krmiv a jiných materiálů ve všech fázích jejich výroby, skladování a používání
- 4 Ochrany budov a stavebních struktur včetně potrubí, kabelů a celkové integrity
- 5 Odvrácení negativních sociálních dopadů a právních důsledků

DEFINICE

Deratizace je **potlačování výskytu škodlivých hlodavců za účelem ochrany zdraví lidí, domácích a hospodářských zvířat** a ochrany majetku

RIZIKA PRO LIDSKÉ ZDRAVÍ

Přenos onemocnění – přímým kontaktem, nepřímo kont. močí, povrchy

Rezervoárové řady lidských chorob (více než 35 druhů patogenů)

- **HANTAVIROVÉ INFEKCE** – vdechováním z infikovaných výkalů, slinami
- **LEPTOSPIRÓZA, SALMONELÓZA** – bakterie, šíření vodou, jídlem, které byly infikovaným zvířetem kontaminovány
- **MOR** – zoonóza způsobená bakterií *Yersinia pestis*, přenašeči bakterie jsou blechy, které sají krev na krysách (pouze *Rattus Rattus*)
- **HLAVNÍ HOSTITELÉ KLÍŠŤAT** (*Ixodes ricinus*), rezervoárové KE, LB a dalších nemocí, ... a další

Provádění deratizace je zákonnou povinností

Zákon č. 258/2000 Sb., O ochraně veřejného zdraví

Členění deratizace (§ 55)

- **Běžná ochranná deratizace** = **součást čištění a běžných technologických a pracovních postupů** směřující k předcházení výskytu škodlivých a epidemiologicky významných hlodavců
- **Speciální ochranná deratizace** = **odborná činnost cílená na likvidaci** původců a přenašečů infekčních onemocnění a zvýšeného výskytu škodlivých a epidemiologicky významných hlodavců

Povinnosti při ochranné deratizaci (§ 56)

- **Práce pouze s přípravky** dodanými na trh v souladu s přímo použitelným předpisem Evropské unie o biocidních přípravcích = **povolené přípravky** = nařízení EP a Rady č. 528/2012
- **Použití přípravky** jen v míře nezbytně nutné tak, aby účelu ochranné deratizace bylo dosaženo a životní a pracovní podmínky nebyly ohroženy či poškozeny = **v souladu se správnou praxí** = etikety (štítky) přípravků + metodický pokyn daného státu
- **Kontrola účinnosti** provedené deratizace

Zásady správné praxe v deratizaci

DERATIZACI JE NUTNÉ PROVÁDĚT V SOULADU S:

1 ETIKETOU (ŠTÍTKEM) PŘÍPRAVKU

2 METODICKÝM POKYNEM DANÉHO STÁTU

Pro ČR vydán v roce 2020 v SZÚ ve spolupráci s pracovníky sdružení DDD

Ve Věstníku MZ ČR v částce: **2/2021, 15.2.2021**

OBSAH = podrobný popis **PRŮBĚHU DERATIZACE** dle **IPM**

- Kontakt s klientem
- Kontrola / posouzení stanoviště
- Identifikace škůdce, analýza hlavních příčin
- Posouzení rizik na stanovišti
- Stanovení plánu deratizace / formální návrh
- **VLASTNÍ DERATIZACE**

*Acta Hyg Epidemiol Microbiol. 2020;3(1):1-22
<https://doi.org/10.21101/ahem.a1006>*

ACTA HYGIENICA
EPIDEMIOLOGICA
ET MICROBIOLOGICA

**Metodický pokyn Státního zdravotního ústavu
pro provádění speciální ochranné deratizace**

Ing. Terezie Bubová, Ph.D., Sdružení pracovníků dezinfekce, dezinfekce
a deratizace České republiky
Státní zdravotní ústav, Centrum epidemiologie a mikrobiologie, Národní referenční laboratoř
pro dezinfekci a deratizaci

*Metodický pokyn nahrazuje předchozí „Standardní metodiku ochranné deratizace“ z ledna roku 2006
(AHM 1/2006)*

Metody vlastní deratizace

- 1 Deratizace CHEMICKÁ
- 2 Deratizace NECHEMICKÁ

1

Deratizace CHEMICKÁ = použití DRT přípravků (DRT nástrah, rodenticidů)

PT14 = Přípravky používané pro regulaci myší, potkanů a dalších hlodavců jiným způsobem než jejich odpuzováním či vábením

ÚČINNÉ LÁTKY = nositelé toxického účinku

REZISTENCE

- Antikoagulanty **1 generace** - Warfarin, chlorofacinon, kumatetralyl
- Antikoagulanty **2 generace** - Bromadiolon, difenacum, difethialon, brodifakum, flokumafen
- **Ostatní** deratizační účinné látky - alfa chloralosa, cholekalciferol (vitamín D3), kyanovodík, fosfid hlinitý uvolňující fosfin

RIZIKA OTRAV

– přímé a sekundární otravy, kumulace v životním prostředí

Výjimka do roku 2024 (do budoucna vyřazení ze seznamu schválených účinných látek)

1

Deratizace chemická

POUŽITÍ DRT PŘÍPRAVKU

- Zvážení všech možností (viz. nařízení 528/2012)
- S ohledem na IPM
- Vždy všechny jiné možnosti (úprava pozemku, DRT nechemická....)
a teprve poté deratizace **chemická**

BEZPEČNÁ APLIKACE

- Vždy v souladu s etiketou (**sankce za porušení etikety řeší zákon č. 324/2016 Sb., o biocidních přípravcích**) a bezpečnostním listem přípravku

Zásady chemické deratizace v souladu s etiketou

① Označení místa deratizace

- Na veřejných plochách
- V objektech, halách, SVJ
- Na volných plochách
- U vstupu do parku...

Obsah označení

- Upozornění na riziko primární / sekundární otravy
- Na místě je prováděna deratizace antikoagulanty
- Iniciály společnosti provádějící deratizaci
- Opatření první pomoci v případě otravy

Zásady chemické deratizace v souladu s etiketou

② Umístění DRT přípravku

- Do **DRT staniček** = ochrana proti necílovým druhům / proti člověku
- DRT přípravek je třeba zajistit tak, aby ho nebylo možné z DRT **staničky odtáhnout** (např. **ocelovým trnem uvnitř deratizační staničky**) a aby nedošlo k jeho vysypání nebo jinému uvolnění
- **Volně nebo do nor** = pouze na **krytých místech**, které poskytují **stejnou úroveň ochrany jako DRT stanička** (ALE pouze odborně způsobilé osoby a pokud to připouští etiketa)
- Pokud je to možné, **musí být DRT staničky připevněné k zemi nebo k jiným konstrukcím**

Zásady chemické deratizace v souladu s etiketou

③ Požadavky na DRT staničky

- Musí být odolné proti násilnému otevření, **uzamykatelné, pevné**, s možností fixace k pevnému podkladu
- **OZNAČENÍ**

Štítek musí být viditelný a pevně přichycen

- Nepřemísťujte a neotvírejte
- Obsahuje přípravek na hubení hlodavců
- Název přípravku nebo číslo povolení
- Účinná látka (účinné látky)
- V případě nehody volejte Toxikologické středisko, tel: 224 919 293 a 224 915 402
- Nebezpečný pro volně žijící zvířata
- Kontaktní údaje společnosti provádějící deratizaci
- Číslo DRT staničky (umístění v objektu dle plánu)
- Prostor na datum QR kód či EAN

Zásady chemické deratizace v souladu s etiketou

③ Požadavky na DRT staničky - označení

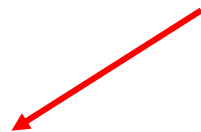
Štítek musí být viditelný a pevně přichycen

- Nepřemisťujte a neotvírejte
- Obsahuje přípravek na hubení hlodavců
- Název přípravku nebo číslo povolení
- Účinná látka (účinné látky)
- V případě nehody volejte Toxikologické středisko,
tel: 224 919 293 a 224 915 402
- Nebezpečný pro volně žijící zvířata
- Kontaktní údaje společnosti provádějící deratizaci
- Číslo DRT staničky (umístění v objektu dle plánu)
- Prostor na datum QR kód či EAN

Zásady chemické deratizace v souladu s etiketou

④ Kontrola deratizačních staniček – četnost návštěv

- Podle etikety – různé, zpravidla ale:
 - Po vyložení kontrola za 2 – 3 dny
 - Poté každých 7 dní
 - **Vyložení DRT přípravku delší jak 35 dní bez vyhodnocení stavu zamoření a účinnosti deratizace**

Nepoužívejte v místech, kde je podezření na rezistenci hlodavců k dané účinné látce. Přípravky se nesmí používat déle než 35 dnů bez vyhodnocení stavu zamoření a účinnosti zásahu. Nepoužívejte střídavě různé antikoagulanty se srovnatelnou nebo slabší účinností, aby se omezilo riziko vzniku rezistence. Tento přípravek je nutno používat pouze pokud jsou nechemické metody regulace a tradiční formy nástrah neúčinné.

2

DRT **nechemická**

DRT staničky s komerční monitorovací návnadou

Význam monitorovací návnady: zjišťování přítomnosti / nepřítomnosti hlodavců

Návnada obsahuje

- Rozpouštědla, bitterová činidla (jako je denatoniumbenzoát), ředidla, stabilizátory, aditiva, pomocné látky, konzervační látky a inertní základní látky, které zachovávají chemické a fyzikální vlastnosti formulace návnady

Požadavky na DRT staničky – obdobné jako u deratizace chemické

- Označení, materiál, pevné přichycení...
- **Význam:** v případě úbytku monitorovací návnady, možnost rychlé výměny za DRT nástrahu

2

DRT nechemická

Zařízení sloužící k usmrcování zvířat

- Mechanické pasti
 - Sklapovací pasti – přeražení vazy pérem (pružinou)
 - Elektrické pasti – usmrcení el. proudem
 - Pasti CO2 – usmrcení úderem do hlavy

Zařízení sloužící k odchytu živých zvířat

- Živolovné pasti
 - Jsou uzpůsobeny k odchytu jednoho nebo více hlodavců
 - Živě odchycení hlodavci musí být usmrceni **pouze odborně způsobilou osobou pomocí povolených metod** nebo kombinací těchto metod

Novela zákona č. 246/1992: **Zákon č. 501/2020 Sb.**, zákon, kterým se mění zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

Mechanické nebo živolovné pasti by měly být nejméně **jedenkrát denně KONTROLOVÁNY**

ZÁVĚREM

Deratizace by měla mít minimálně 3 návštěvy

POUHÉ VYLOŽENÍ DERATIZAČNÍHO PŘÍPRAVKU, BEZ PRVOTNÍHO ZHODNOCENÍ MÍSTA ZÁSAHU A NÁSLEDNÉHO VYHODNOCENÍ ÚČINNOSTI NENÍ MOŽNÉ POVAŽOVAT ZA DERATIZACI, KTERÁ BYLA PROVEDENA V SOULADU S LEGISLATIVOU

- Ing. Terezie Bubová, PhD.
NRL pro dezinfekci a deratizaci
Státní zdravotní ústav Praha

terezie.bubova@szu.cz
267082462

Děkuji za pozornost